

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonae, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenùs separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

Cap. VIII. Diversas esse motiones divini spiritûs. Ad eas dignoscendas
mutae regulae assignantur. De multiplici loquela Dei, ejusque discretione.
Quibus signis vera locutio à falsa internoscatur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

ducant. Peccatoribus autem fieri facilitate illudunt, ut inde noxiō errore inferant, non futuram sibi in postrema vitæ clausula contritionem. Vidi aliquando hominem in malo obduratum, è cuius oculis copiosissimæ lacrymæ effuebant, cum de eminente sibi æternæ damnationis periculo differentem audiret, ob apprehensionem videlicet sui pessimi status, in quo tamen nullum erat propositum abstinendi à malis, quæ desebat. Cavendum igitur est, ne plus momenti in ipsis lacrymis ponatur, quàm in earum motivo, quod præcipuè attendi debet. Et si quidem Deus hoc irriguum alicui dederit, segregans pluviam voluntariam hæreditati suæ, utatur sanè Dei dono cum gratiarum actione, sed meminerit, omne sacrificium sale discretionis condendum esse, vitetque duo extrema, alterum complacentiæ & arrogantia, ne sibi in lacrymis nimis complaceat aut extollatur, nevé illis sanctitatem suam & profectum spirituales metiatur: alterum pusillanimitatis & dissidentia, nè fortè putet, actum esse de salute & perfectione sua, si illæ desint. Ubertas lacrymarum neminem sanctum facit, nec inopia peccatorem.

CAPUT. VIII.

Diversas esse motiones divini spiritus. Ad eas dignoscendas multæ regula assignantur. De multiplici loquela Dei, ejusque discrezione. Quibus signis vera locutio a falsa internoscatur.

I. **O** Altitudo divitiarum sapientiæ & scientiæ Dei, quàm incomprehensibilia sunt judicia ejus, & investigabilia viæ ejus in electis suis! Hos enim variis & miris modis vocat & movet, & quæ ad salutem illorum pertinent, diversimodè operatur. Ascendens Christus in altum dona dedisse hominibus dicitur, dona, inquam, & non donum: quia ut explicat Augustinus, (a) *per donum, quod est Spiritus sanctus, omnibus membris Christi multa dona, quæ sunt quibusque proprias, dividuntur. Non enim singuli quique habent omnia, sed hi illa, & alii alia: quamvis ipsum donum, à quo cuique propria dividuntur, omnes habeant, id est Spiritum sanctum. Ideo ipse spiritus unus dicitur & multiplex, quia cum unus sit, multipliciter filiis*

(a) Lib. 15. De Trinit. cap. 19.

hominum inspiratur, ut non sit qui se abscondat, à calore ejus. Diversa quidem sunt munera, sed charitas una: variæ semitæ, sed finis unus. Præclare Bernardinus Senensis hac de re loquitur in tractatu de divinis inspirationibus (b) *Multifariè multisque modis consuevit Deus devotas mentes dirigere, erudire, & inspirare; quandoque revelationibus manifestis, quandoque insundendo imperceptibiliter ipsis animæ viribus fidem, spem, & charitatem: quandoque acuendo intrinsecus intellectum, memoriam, & voluntatem respectu aliquorum objectorum, quæ utilia sunt ad salutem. Quandoque insuper fleclit hominis intellectum ad aliquem servum Dei, qui potest illum dirigere & juvare. Quandoque etiam hominem devotum & zelo accensum dirigit ad aliquem textum Scripturæ sacræ, vel ipsi occurrere facit aliquam historiam, in cuius consideratione anima ejus dirigitur, & in eo quod desiderat, consolatur. Eadem modorum varietatem, quibus Spiritus Sanctus ad nos venire solet, sic explicat Gregorius in Moralibus. (c) *Quasi venas susurri sui aperit Deus, cum nobis latenter insinuat, quibus modis ad nostræ intelligentiæ aures venit. Aliquando enim nos amore, aliquando terrore compungit. Aliquando præsentia, quàm nulla sint, ostendit, & ad æterna diligenda desiderium erigit: aliquando prius æterna indicat, ut post temporalia vilscent. Aliquando nostra nobis mala aperit: & ad hoc nos usque, ut alienis etiam malis condoleamus, extendit: aliquando mala aliena nostris obtutibus obijcit, & compunctos mirabiliter à nostra pravitate nos corrigit.**

II. Quamvis autem spiritus Dei semper doceat veritatem, semper alliciat ad virtutem; nonnunquam tamen docet & non allicit, nonnunquam allicit & non docet; quæ diversitas duplici ex causa procedit. Primò quidem ex culpa & ignorantia nostra, quia nimirum Dei gratiâ intellectum nostrum illuminante bonum cognoscimus, sed peccatis exigentibus in nostra infirmitate derelicti bonum cognitum non operamur: vel certè quia ad opus bonum excitati à necessaria cognitione mentis hebetudine impedimur. Testatur hoc Bernardus his verbis. (d) *Multi monentur ut benefaciant, sed minime sciunt, quid agendum sit, nisi adsit denuò gratia Spiritus sancti, & quam inspirat cogitationem, doceat tu opus proferre, ne vacua in nobis sit gratia Dei. Propterea non salùm moveri & doceri,*

(b) Serm. 1. art. 1. c. 8. to. 3. (c) Lib. 5. c. 20. (d) Serm. 1. Pentec.

doceri, verum etiam moveri & affici ad bonum necesse est, ab eo utique spiritu, qui adjuvat infirmitatem nostram. Idem asserit Gregorius magnus dicens: (e) *Vocat nos Dominus, sed non erigit, quando per ejus gratiam illuminamur, sed exigentibus nostris meritis adjuvari non possumus. Plerumque enim videmus quæ agenda sunt, sed opere non implemus. Nitimur & infirmamur. Mentis iudicium rectitudinem conspicit, sed ad hanc operis fortitudo succumbit.* Altera causa sumitur ex infallibili divinæ providentiæ dispensatione, quæ suaviter cuncta disponens ab infimis ad altiora nos erigit, & ex uno ad aliud promovet, prout exigunt vires & conditio nostra. Quorundam mentes lumine scientiæ irradiat, & præviâ cognitione voluntatem accendit: quorundam voluntates piis affectionibus excitat, & deinde intellectum illustrat. Nonnullos intus docet quicquid singillatim agendum est: alios acribus stimulis ad perfectionem incitat, quibus tamen nulla via specialis ostenditur. Alii divino instinctu ad operâ excelsa & desideranda & adimplenda moventur: alii magnarum virtutum ardentia concipiunt desideria, quæ nunquam tamen adimplenda sunt. Sic David impulit, ut desideraret templum ædificare, non ut reipsa ædificaret, sed ut structuræ præpararet expensas. Sic degentibus in pace Ecclesiæ martyrii desiderium, imbecillibus asperitates, conjugatis statum religiosum, occupatis ex officio amorem solitudinis interdum inspirat, non ut reverâ hæc opere compleant; sed ut his desideriis succensi mundum cum pompis suis execrentur, & in Dei amore ac perfectione proficiant. Omnia itaque desideria Deo inspirante concepta plurimi quidem faciendâ, sed non statim adimplenda sunt, quia non semper ad hunc finem immittuntur. Idem, præmissâ rei inspiratæ maturâ consideratione, ferventer orandum cum Apostolo, *Domine quid me vis facere?* Tum prudens conscientiæ director consulendus, ejusque monitis acquiescendum est. Quomodo autem divinus instinctus dignosci & certò distingui queat, sancti viri desuper infuso lumine ac proprio experimento instructi nos docuerunt, à quibus traditas regulas hæc fideliter describam ita breviter studens, ut necessariæ cognitioni nihil subducam.

1. Spiritus Dei ad Christi sequelam excitat, & ad virtutum ejus imitationem. Cùm enim Christus non solum redemptor noster, sed &

doctor ac dux sit, vita ejus & virtutes propositæ nobis sunt, veluti exemplar & idea totius perfectionis & sanctitatis. *Discite à me*, ait ille, (f) *quia mitis sum & humilis corde.* Et iterum. (g) *Exemplum dedi vobis, ut, quem admodum ego feci, ita & vos faciatis.* Ipse est *via, veritas, & vita*: (h) *& qui dicit, se in illo manere, debet sicut ille ambulavit, & ipsè ambulare.* (i) Non ergo dubitandum est, quin à divino spiritu excitetur, qui ad sectanda Christi vestigia impellitur.

2. Cùm divinus spiritus bona nobis inspirat ad faciendum ea, tria in nobis operatur, ut Bernardus ait: (k) *Monet, docet, & movet. Movet memoriam, rationem docet, movet voluntatem.* In his enim tribus tota consistit anima nostra. Memoria suggerit bona in cogitationibus sanctis, atque ita ignaviam nostram corporeque repellit. Rationem illuminat, ut videat quæ agenda sunt, & sic tenebras dissipat ignorantiae. Movet denique & afficit voluntatem, & sic adjuvat infirmitatem nostram. Tria hæc operatur in anima per gratiam suam, tribuens nobis cogitare, velle & perficere quod bonum est. Et primum quidem operatur in nobis, secundum nobiscum, tertium per nos.

3. Solius Dei est ex suo instinctu consolationem in anima relinquere, nullâ præcedente consolationis causâ, ut S. Ignatius observat in libello exercitiorum; proprium est enim creatoris suam ingredi creaturam, & illam in amorem sui totam convertere, trahere, & mutare. Nullam verò causam præcedere tunc dicimus, quando nec sensibus, nec intellectui, neque voluntati nostræ quidpiam objectum est, quod hujusmodi consolationem ex se causare possit. Inter justos autem & peccatores hoc interest, quod justis tanquam similibus placidè illabitur, statimque discusso timore sequitur consolatio. Peccatores verò, tepidos, & minus spirituales gravibus conturbat, quia sibi dissimiles reperit, ut supra notatum est, terrore autem concussos gratiâ compunctionis recreat, quâ eos excitat ad propriam cognitionem, & ad desiderium perfectionis. *Primum quidem*, ait Bernardus, (l) *sonans in auribus anima vox divina conturbat, terret, dijudicatque: sed continuò, si bene adverteris, vivificat, liquefacit, calefacit, illuminat, mundat.* Hinc agnoscimus, verissimam esse magni

(f) *Matt. 11: 29.* (g) *Joan. 13: 15.* (h) *Joan. 14: 6.* (i) *1 Joan. 2: 6.* (k) *Serm. 1. Pentec.* (l) *Serm. de utilit. verb. Dei.*

(e) *Hom. 31. in Evang.*

magni Antonii apud Athanasium (m) sententiam non esse difficilem beatorum spirituum malorumque discretionem. Si enim, inquit, post timorem successerit gaudium, à Domino venisse sciamus auxilium, quia securitas animæ præsentis majestatis indicium est. Si autem incussa formido permanferit, hostis est qui videtur. Refert & laudat hanc sententiam Angelicus Doctor, (n) quæ licet de visionibus & apparitionibus à S. Antonio prolata sit, in occultis tamen instinctibus locum etiam habet. Ratio autem est, quia ex hoc ipso quod homo supra seipsum elevatur, pars ejus inferior debilitatur, ex quo provenit perturbatio: sicut etiam calore naturali ad interiora reducto, exteriora tremunt. Sic Daniel conternatus est initio visionis: sic B. Virgo ad Angeli salutationem turbata est: sic commotus est Zacharias viso Angelo, & timor irruit super eum: sic Joannes initio revelationum cecidit tanquam mortuus, ex ingenti pavore veluti exanimatus: sic Apostoli in transfiguratione Domini ceciderunt in facie suam, & timuerunt valdè.

4. Mens, quæ habet Deum sui motus auctorem, rectissimum in omnibus sibi finem proponit: ille enim semper excitat ad majorem sui gloriam quærendam, qui omnia propter semetipsum operatus est; neque potest à Deo moveri, qui ad aliud quærendum incitatur. Notissima est Augustini doctrina (o) Deo solo, quia finis est, debere nos frui, cæteris rebus uti. Neque est alia vita hominum vitiosa atque culpabilis, quàm quæ malè utitur, & malè fruitur. Verè etiam dixit Bernardus (p) non esse Deo gratam obedientiam sive patientiam nostram, nisi omnium, quæ agimus vel patimur, ipse sit causa.

5. Instinctus Dei animam docilem facit, aliorumque sententiæ & consilii, seniorum præsertim & superiorum acquiescentem; sicut legimus apud Isaiam, (q) Dominus aperuit mihi aurem, ego autem non contradico, retrorsum non abii. In qua sententiâ, juxta Bernardi (r) expositionem, voluntariæ habemus obedientiæ formam, & longanimitatis exemplum. Qui enim non contradicit, spontaneus est; & qui retrò non abii, perseverat. Neque obstat, quòd qui docent & dirigunt, aliquando minus docti & imprudentes sint; nam sicut ait Climacus, (s) Deus non est iniquus, ut animas, quæ per fidem & simplicitatem altioris se consilio & judicio humiliter subjiciunt, decipi patiatur.

(m) In vita S. Ant. (n) 3. p. qu. 30. a. 3. ad 3. (o) Lib. 1. de doct. chr. cap. 35. lib. 10. de Trin. cap. 10. (p) Serm. de obed. & patient. (q) Isai. 50. 5. (r) Serm. 28. in Cant. (s) Gradus 26.

6. Quia patientia opus perfectum habet, & nos Christo, qui pro nobis crucem sustinuit, similes efficit; boni instinctus indicium est, cupiditas multa patiendi, animusque paratus ad quæcumque mala fortiter toleranda. Hic impulsus nec à diabolo nec à propria natura esse potest. Acute ut solet Tertullianus. (t) „Patientia ita
„proposita Dei rebus est, ut nullum præceptum
„obire quis, nullum opus Domino complacitum
„perpetrare extraneus à patientia possit. Et infra
„Christus saginari voluptate patientiæ discessu-
„rus volebat. Despuitur, verberatur, deridetur,
„scædis vestitur, scædioribus coronatur. Mira
„æquanimitatis fides. Qui in hominis figura pro-
„posuerat latere, nihil de impatientia hominis
„imitatus est. Hinc vel maxime Pharisei Do-
„minum agnoscere debuissent. Patientiam hujus-
„modi nemo hominum perpetraret. Adversita-
„tibus veluti infallibili notâ boni à malis distin-
„guuntur. Malorum enim perpeffione malus homo
„deterior efficitur, bonus purgatur, excoquitur,
„perficitur. Et illi quidem, quorum virtus nondum
„robusta est, turbari animo & angustari solent in primo
„occurso adversitatis, licet postea divinæ disposi-
„tioni obtemperantes libenter patiantur: at vir
„perfectus ad tormenta, ad calamitates tamquam
„ad nuptias aspirat; sereno & exultanti animo ad-
„venientem crucem amplectitur, seque tanto Dei
„beneficio indignum putat. In his autem penis,
„quæ ad carnis castigationem voluntariè assumuntur,
„illud ante omnia servandum, quod ab anti-
„quis dictum est, Nè quid nimis. Nam Dei spiritus
„modum servat, & Discretionis metas non excedit.
„Sapientia est Deus, ait Bernardus, (u) & vult se
„amari non solum dulciter, sed & sapienter. Undè
„Apostolus, rationabile, inquit, obsequium vestrum:
„alioquin facillimè zelo tuo spiritus illudet erroris: si
„scientiam negligas. Eandem moderationem com-
„mendat Gregorius dicens, (x) sic necesse est, ut ar-
„tem quisq; continentie teneat, quatenus non carnem,
„sed vitia carnis occidat: Nam plerumque dum plus
„justò caro restringitur, etiam ab exercitatione
„boni operis enervatur: ut ad orationem quoque vel
„predicationem non sufficiat; dum incentiva vi-
„tiorum in se funditus suffocare festinat. Adju-
„torem quippe habemus intentionis internæ hunc
„hominem quem exterius gestamus, & ipsi insunt
„motus lasciviæ, ipsi affectus suppetunt operatio-
„nis bonæ. Sæpe verò dum in illo hostem insequi-
„mur, etiam civem, quem diligimus, trucidamus:

I i & sæpe,

(t) Lib. de Patient. c. 1. & 3. (u) Ser. 20. in Cant. (x) Lib. 30. mor. cap. 14.

et sape, dum concivi parcinus, ad praelium hostem nutrimus.

7. Signum est evidens divini spiritus, eas potissimum virtutes diligere & exercere, quæ Christi sectatoribus maximè conveniunt, quales sunt simplicitas, humilitas, veritas, atque sinceritas, quæ mundi amatoribus incognitæ sunt. Ego sum veritas, dixit Dominus, & cum simplicibus sermocinatio ejus, quia, ut exponit Gregorius (y), de supernis mysteriis illorum mentes radio suæ visitationis illuminat, quos nulla umbra dupliciter obscurat. Ideò scriptum est, (z) abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & revelasti ea parvulis. Sunt hæc virtutes quasi lydius lapis, ad quem reliquæ probandæ sunt. Quæ eunque enim prærogativâ patientiæ, concipientiæ, mansuetudinis, modestiæ, pietatis quilibet videatur excellere; si non est in eo veritas & simplicitas, si se profert, si sua extollit, si suo iudicio pertinaciter adhæret, si quæ in verbis & tactis ejus apparet dupliciter, reliquæ virtutes simulationes sunt & illusiones. Optimè iterum Gregorius (a). *Sapientia iustorum est nil per ostensionem fingere, sensum verbis aperire, vera ut sunt diligere, falsa devitare, bona gratis exhibere, mala libentius tolerare quàm facere, nullam injuriæ ultionem querere, pro veritate consumeliam lucrum putare.* Sed hæc iustorum simplicitas deridetur, quia ab hujus mundi sapientibus fatuitas aestimatur. Si quis igitur erit, qui in omnibus justificationibus Dei corde simplici incedat, qui non ambulet in magnis neque in mirabilibus super se, neque sequatur adventiones suas, hunc difficile est diabolicis illusionibus falli. Sicut enim rebellibus Angelis, & primis parentibus nostris causa lapsus fuit superbia, ita humilitas & simplicitas tutissima ad Deum via est, divinique inclinatus certa probatio, quæ si in omni motione & operatione invenirentur, frustra, ut ait Gerson (b), alia signa multiplicarentur. Hæc nota Dominicus Banez (c) insignis Theologus spiritum S. Teresie agnovit & approbavit. Ego, inquit, per multos annos ejus confessiones excepi, eamque sæpius examinavi, semper me erga illam valde asperum ac rigidum præbens: quo magis autem illam humiliabam & despiciebam, eò magis ipsa ad meum consilium petendum animabatur, ita se existimans tutius incedere. In nulla autem persona majorem animi sinceritatem, simplicitatem, & humilitatem observavi.

(y) *Psalm. p. 3. adm. 12.* (z) *Matth. 11: 25.* (a) *Lib. 10. mor. cap. 16.* (b) *De dist. visionum signa 4.* (c) *Initio operum S. Teresie.*

8. Ubi spiritus Dei, ibi libertas spiritus & S. Francisco Salesio (d) tantoperè commendata reperitur. Hæc est autem libertas filiorum Dei, avulsio affectus à cunctis rebus, quatenus mens libera & expedita Dei voluntatem in omnibus sequi semper parata sit. Homo præditus hæc libertate non adhæret consolationibus, afflictiones autem eam animi tranquillitate suffert, quam permittit mortalis infirmitas. Spiritualibus exercitiis non ita cor affigit, quin ea possit absque molestia & anxietate liberè intermittere, justâ causâ necessitatis, charitatis, vel obedientiæ interveniente. Gaudio suo interno nunquam privatur, nam cor avulsim ab omni creatura nullius rei privatione tristatur, sicut dicit Scriptura (e) *Non contristabit iustum quicquid acciderit ei.* Recipit quidem spirituales consolationes, amat suas exercitationes, sed illis non servit, non hæret. Contristatur etiam aliquando, sed ad modicum tempus; nam statim se intro recipit, ubi omnia pacata sunt.

9. Non omnes servi Dei verum habent & purum lumen, nec semper qui illud habent, eo illustrati loquuntur aut operantur; sed tunc solummodo cum Deus vult ejus largitor & dispensator. Quod si ea quæ vident divinâ claritate perfusi scribere & evulgare conentur, non eis pro voto succedit, nisi ad id speciali Dei instinctu moveantur. Quæ verò sic moti & illuminati loquuntur, non nisi ab illis intelligi possunt, qui ejusdem lucis plus vel minus participes sunt. Sicut enim corporalem formam cernit oculos corporis corporeâ luce imbutus: ita oculis mentis divino lumine illustratus interni hominis speciem intuetur. Sed hoc lumen paucis conceditur, & idcirco exiguus numerus illorum est, qui verè interni sint; qui alios intimè possint agnoscere. Id magno suo incommodo S. Teresia experta est, cujus directores nec spiritum nec loquelam ejus percipere poterant, donec incidit in homines eodem, quo ipsa, lumine perfusos, quales fuere S. Petrus de Alcantara, S. Franciscus Borgia, Balthasar Alvarez, & alii non dissimilis virtutis & sanctitatis. Sunt & alia multa ejusdem generis exempla, quæ prolixi operis foret recensere. Hinc voces & phrasés mysticorum homines ignorantes, & carnales, qui non percipiunt quæ sunt spiritus Dei, falsis interpretationibus in sinistram sensum detorquent. Nam ut ait sapientissimus Bernardus (f), *Frustra ad audiendum legendumve amoris carmen,*

(d) *Lib. 1. Epist. 1.* (e) *Prov. 12: 21.* (f) *Ser. 79. in cant.*

carmen, qui non amat, accedit, quoniam omnino non potest capere ignitum eloquium frigidum peccus. Quo modo enim græcè loquentem non intelligit qui Græcum non novit, nec latine loquentem, qui Latinus non est, & ita de cæteris: sic lingua amoris ei qui non amat barbara, erisque sicut es sonans, aut cymbalum tinniens.

10. Gratia Dei ex se non destruit aut debilitat naturam, imò potius eam munit, confortat, & perficit: idem enim Deus auctor naturæ est, & dator gratiæ. Quando igitur ægrotudo aliqua aut lassitudo provenit ex his, quæ homo instinctu divino operatur, non gratiæ effectus est, sed naturæ debilitas, quia corpus, quod corrumpitur, aggravat animam: neque ideo putandum, est motionem illam non esse à Spiritu sancto. Legimus enim, Daniele post visionem Angeli omni vigore destitutum fuisse. *Et non remansit*, ait ille, *(g) in me fortitudo, sed & species mea immutata est in me, & emarcui, nec habui quicquam virium.* Nam ut observat Gregorius, *(h) cum mens humana ultra se ad videndum ducitur, necesse est, ut hoc carneum vasculum, quod ferre talenti pondus non valet, infirmetur.* Idque non solum in visionibus beatorum spirituum, sed etiam in divinis consolationibus contingit, quas interdem viri sancti, cum ex carnis infirmitate ferre non possent, clamabant, *satis est Domine, satis est.*

11. Ingens argumentum divini spiritus, & non exigua pars spiritualis prudentiæ est, ea exercitia & opera communiter complecti, quæ huic ætati, in qua degimus, sunt peculiariter accommodata. Nullum verò temporum delectum habere, frans est, & deceptio maligni spiritus. Manifestum est, diversam à Deo in diversis ætatibus observatam esse rationem perducendi homines ad salutem. In mundi primordiis lumen naturale plurimum momenti habebat: secuta est Circumcisio, & ætas ceremoniarum: tum affulsit lux Evangelii, & sub ea aliarum quasi minorum ætatum discrimina. Cum primum Ecclesia fundata est, palam fidelibus Spiritus sanctus è celo mittebatur: postea hoc visibili munere subtracto martyrium successit: tum Doctorum hæreses confutantium, & Scripturas exponentium eluxit ingenium: floruit deinde innumerabilis Monachorum multitudo, qui se omni genere asperitatis asslexerunt: alia denique tempora inter se nexa præsentia induxerunt, quorum conditio senescente jam mun-

(g) Dan. 10. 8. (h) 3. Dial. cap. 24.

do xigere videtur, ut à miris & insolitis abhorreamus, vitæque internæ operam demus: ut ætius cum Deo jungamur. Quod verò aliqui scribunt, debiliora nunc corpora esse, nec ferre posse victus & vitæ asperitatem, qualem in actis sanctorum legimus, id seraphica Virgo Theresia (i) intellexit, è contrario asserens, eò magis nunc oportere ea imitari, quæ Christus & sancti Martyres ac Confessores passi sunt, quò major est mundi improbitas, & ad carnis desideria perficienda effraenis licentia.

12. Indicium quoque est divini spiritus, propriæ vocationi insistere, nec ad alia instituta divagari. Dicit enim Apostolus (k) debere unumquemque in ea vocatione manere, in qua vocatus est. Et Ephrem ait. *(l) In quo vocatus es opere, firma anchoras & funes, ne in pelagus tua navis impellatur.* Rursus Apostolus, *(m) obsecro vos, inquit, ut dignè ambuletis vocatione, quæ vocati estis, cum omni humilitate & mansuetudine, cum patientia supportantes invicem in charitate, solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis.* Unum corpus, & unus spiritus, sicut vocati estis in una spe vocationis vestræ. Quod si quisque suo feratur impetu ad ea, quibus subinde afficitur, non planè unitas erit, sed confusio. Spiritus sanctus cuique statui suos limites præscripsit, quos transilire nefas est: & Christus Dominus ad sua sequenda vestigia invitans ait, *si quis vult venire post me, tollat crucem suam: Suam inquit, non alienam: secularis suam, religiosus suam; suam Princeps, suam item subditus; suam robustus, infirmus suam.* Sicut quæque arbor non alienum fructum, sed suum profert: ita clericus clericum agere debet, monachus monachum, nec unquam à proprio instituto desistere, nisi fortè Spiritus sanctus ad altiorem perfectionem aliquem vocet. Hæc autem motio subtiliter examinanda est, nè sub prætextu majoris boni per diversa temerè vagantes omni vento circumferantur.

13. Pax & tranquillitas animi, pacisque comes lætitia, & interna jucunditas signa sunt divini instinctus. Ubi tenebræ, ubi confusio, & perturbatio, ibi Deus non est, quia factus est in pace locus ejus. Veniens in mundum Salvator noster pacem nobis per Angelos nuntiavit: discessurus è mundo eandem nobis velut testamento reliquit dicens, *Pacem meam do vobis, pacem relin-*

(i) Vita. s. c. cap. 27. (k) 1 Cor. 7. 20. (l) Adhort. 4. 10. 2. (m) Ephes. 4. 1.

relinquo vobis. Fructus spiritus, ait Apostolus, Gaudium, Charitas, Pax. David quoque canit, Audiam quid loquatur in me Dominus Deus, quoniam loquetur pacem.

14. Argumenta divini spiritus sunt, nihil à Deo nominatim petere, nisi ejus impulsu ad illud petendum moveamur. Hoc autem postulare oportet, ut doceat nos petere quæ ipsi grata & nobis salubria sunt, voluntatem nostram divinæ subjicientes, quoniam ipsi cura est de nobis. Deinde in proposito virtutis constanter perseverare, propriam infirmitatem suspectam semper habere, & propter labendi periculum cum ingenti erga Deum fiducia continuo timore percellere, nescit enim homo utrum amore an odio dignus sit, sed omnia in futurum servansur incerta (n). Nullam item habere opinionem, quæ sacræ Scripturæ consentanea non sit, ipsa siquidem est regula certa divinorum instinctuum: & à placitis sanctorum Patrum, atque à communi Doctorum orthodoxorum sensu nusquam discedere, nam super illos extolli intolerabilis superbiæ foret. Sanctus Abbas Antiochus (o), Argumentum, inquit, evidens est, quod quis spiritum sanctum habeat, si mansuetus & quietus sit, si de se quàm modestissimè sentiat, si sibi temperet ab omni vana cupiditate hujus seculi, seque ipsum cæteris hominibus multo aestimet inferiorem. Denique ut sapienter Tertullianus scribit (p), Ubi Deus est, ibi metus in Deum, qui est initium sapientiæ. Ubi metus in Deum, ibi gravitas honesta, & diligentia adtonita, & cura sollicita, & adlectio explorata, & communicatio deliberata, & promotio emerita, & subjeccio religiosa, & apparitio devota, & processio modesta, & Ecclesia unita, & Dei omnia.

III. Pertinet ad divinum instinctum locutio Dei, quæ variis mirisque modis animam instruit & excitat omnipotentia suâ, & ineffabili sapientia. Duobus modis, ait Gregorius magnus (q), loquutio divina distinguitur. Aut per semetipsum, namque Dominus loquitur, aut per creaturam Angelicam ejus ad nos verba formantur. Sed cum per semetipsum loquitur, virtus ejus intimâ quâdam sublevatione cognoscitur. Cum verò per Angelum voluntatem suam Dominus indicat, aliquando eam verbis & rebus, aliquando imaginibus cordis oculis ostensis: aliquando imaginibus & ante corporeos oculos ad tempus ex aère adsumptis: aliquando cœlestibus substantiis, aliquando simul terrenis & cœ-

lestibus. Nonnunquam verò etiam per Angelum humanis cordibus ita loquitur Deus, ut ipse quoque Angelus mentis obtutibus præsentetur. Sed fortè, inquit Bernardus (r), ascendant cogitationes in corde tuo, & quæris dubius apud te dicens: Quâ ratione verba Verbi facta ad animam referuntur, & quomodo possunt hæc fieri? Nam verbo loquimur, non verbum loquitur. Bene quæris, sed attende spiritum loqui, & spiritualiter oportere intelligi quæ dicuntur. Quoties proinde audis vel legis Verbum atque Animam pariter colloqui & se invicem intueri, noli tibi imaginari quasi corporeas intercurrere voces, sicut nec corporeas colloquentium apparere imagines. Audi potiùs quid tibi sit in hujusmodi cogitandum. Spiritus est Verbum, spiritusque anima, & habent linguas suas quibus se alterutrum alloquantur, præsentisque indicent. Et Verbi quidem lingua favor dignationis ejus, animæ verò devotionis fervor. Hæc Bernardus, qui licet Gregorio adversari videatur, nullam tamen inter utrumque repugnantiam esse patebit, si triplicem loquutionis modum distinxerimus. Primus est per verba externa corporeis auribus ab homine vigilante percepta, Angelorum ministerio ut plurimum formata, quibus audientis intellectus illustratur: Sic Moyse & Prophetis loquutus est Deus. Sic baptizato Christo, & in monte transfigurato audita est vox (s), Hic est Filius meus dilectus. Sic eodem orante vox è cælis insonuit (t), & clarificavi & iterum clarificabo. Sic sæpius legimus ex statuis & imaginibus Christi Domini & Sanctorum voces produisse viris sanctis antè ipsas orantibus. Secundus modus est per verba interna non aure corporis, sed imaginatione percepta, sicut somniantibus solet accidere. Hæc autem verba aliquando è supernis descendere, aliquando ex imo cordis prodire, aliquando juxta audientem, aliquando è loco remotiori proferri videntur. Interdum persona loquens, ut Christus aut B. Virgo, se manifestat, propriâ figurâ phantasiæ impressâ, ita ut audiens nullatenus dubitare possit quis loquatur: interdum vox sola auditur, persona loquens ignoratur. Solet frequentius hæc mystica Dei loquela in somno audiri, quia tunc anima nullo tumultu, nullis curis exterioribus distrahitur. Hinc Deus ad Aaron dixit (u), Si quis fuerit inter vos Propheta Domini, in visione apparebo ei, vel per somnium lo-

(n) Eccl. 9: 1. (o) Hom. 120. (p) De prescript. c. 43. (q) Lib. 28. mor. c. 2.

(r) Serm. 45. in cant. (s) Matt. 3: 17. Ibid. 17: 5. (t) Joa. 12: 28. (u) Num. 12: 6. (x) Job. 33: 15.

quar ad illum. Et Job ait (x), per somnium in visione nocturna, quando irrumpit sopor super homines, & dormiunt in lectulo, tunc aperit aures virorum & erudiens eos instruit disciplina. Tertius modus sublimior est, cum vox Dei loquens in silentio ad cor Hierusalem non aure, non imaginatione, sed solo intellectu spiritualiter percipitur. Loquitur enim Deus in apice mentis uno simplicissimo verbo, & anima audit simplicissimo mentis intuitu. Sicut Angelis, & Beatis loquitur, non aliquâ voce sensibili; sed imprimendo ipsorum intellectui veritatem quam illis manifestare decrevit: ita in parte superiori animæ verba sua profert, clarissimâ quâdam luce infusâ, in qua sine labore & fastidio, imò cum admirabili quiete & suavitate multò plura brevissimo tempore docetur anima, quam posset proprio studio multis annis edificare. Appositè Gregorius Magnus (y): „ Spiritum „ Dei quasi quædam nobis verba dicere, est oc- „ cultâ vi quæ agenda sunt intimare; & cor ho- „ minis ignarum, non adhibito strepitu & tardi- „ tate sermonis, peritum repente de absconditis „ reddere. Sed hæc gratia paucorum est, nec facilè explicari potest, quomodo hæc fiant. Sic fortassis loquutus est Paulo, cum audivit arcana verba, quæ non licet homini loqui. Et Augustinus explicans verba illa Genesios (z), *Cum audivissent vocem Domini Dei deambulantis in Paradiso, Fortassis, ait (a), Deus cum illis loquebatur, sicut cum Angelis loquitur, ipsâ incommutabili veritate illustrans mentes eorum.* Plura de hac triplici loquutione scriptores mystici disputant, sed his omittis, quia ad hunc tractatum non pertinent, jam regulæ tradendæ sunt, quibus veræ à falsis discerni queant.

1. Verba primo & secundo modo prolata & Dei & Dæmonis & propriæ imaginationis esse possunt. Facilè autem cognoscuntur, quæ à Deo non sunt, quia ariditatem, & inquietudinem post se relinquunt. Quod si aliquando fervidum quemdam affectum & falsam humilitatem instillant, & lacrymas excitant, hostis dolus est sub hac larva latentis, ut tandem animam in vanitatem & sui æstimationem præcipitet. Hujus verò mali remedium est, hujusmodi alloquia, etiam si à Deo sint, non magni facere, seque illis indignum judicare, ac solidis virtutibus incumbere.

2. Loquutio Dei efficacissima est, statimque effectum suum operatur in anima: *Vivus est enim sermo Dei*, inquit Apostolus, & effecax, & penetrabilior omni gladio accipiti, & per- (y) *Lib. 28. mor. c. 2. (z) Gen. 3: 8. (a) De Gen. ad lit. lib. 11. c. 33.*

tingens usque ad divisionem animæ & spiritus compagum quoque & medullarum. Qua propterea eodem momento & loquitur & operatur, statimque efficit in anima, quod enuntiat: ut afflictæ & anxie dicat, *Noli timere*; omnis protervus mæstitia, omnis perturbatio sedatur. Narrat Franciscus Ribera (b) in vita S. Theresiæ, quod cum initio suæ conversionis à secularium amicitias difficilè se expediret, orans aliquando audivit in intimo animæ suæ hæc verba: *Jam nolo amplius te cum hominibus conversari, sed cum Angelis.* Quibus verbis ita repente mutata est, ut deinceps non potuerit amicitiam habere & consolationem, nisi cum servis & amicis Dei, & cum iis qui de oratione tractabant.

3. Verba Dei tametsi vera & justificata in semetipsis, possunt tamen ab audiente sic intelligi, ut nec vera, nec certa videantur. Oritur hic defectus ex imbecillitate & imperfectione nostri intellectus. Sicut enim exaltantur cæli à terra, ita sermo Dei à sermone hominum: cumque sapientia Dei incomprehensibilis sit, mirum non est, quod verba ejus sensum sæpè habeant ab eo diversum, qui juxta communem loquendi modum nihil ultra considerantibus occurrit. Patet hoc evidenter ex sacris literis. Abrahamæ promisit Deus, se daturum terram Chanaanæorum, *Omnem terram quam conspicias, tibi dabo.* (c) Cumque jam tenuisset, nec tamen regionem illam possideret, rursusque Deus dixisset illi, (d) *Ego Dominus, qui eduxi te de Ur Chaldeorum, ut darem tibi terram istam & possideres eam:* respondit Abraham, *Undè scire possum quod possessurus sim eam?* & dixit ad eum Dominus, semini ejus daturum se illam post annos quadringentos servitutis in Ægypto, ex quibus constat, divinam promissionem non bene à S. viro intellectam fuisse. Credidit enim, se possessurum terram illam, quæ ipsius nepotibus post aliquot secula promissa & destinata erat. Jacobo quoque eunti in Ægyptum dixit Deus; (e) *Ego descendam tecum, & inde adducam te revertentem:* quod tamen non ita evenit, ut verba sonant: nam Jacob mortuus est in Ægypto, & in posteris ac nepotibus suis promissio adimpleta est. Legimus similiter in libro Judicum, (f) quod perpetrato à tribu Benjamin horrendo scelere, reliquæ Tribus filiorum Israël congregato exercitu quadringentorum millium perrexerunt adversus Benjamin, in itoque cer-

I 3

tamine

(b) *Lib. 1. c. 9. (c) Gen. 15: 15. (d) Gen. 15: 7. (e) Gen. 46: 4. (f) Jud. 20.*

tamine jussu Dei, semel atque iterum profligati sunt: quia nimirum verba Domini perperam de victoria intellexerunt, cum non nisi de ineundo praelio loquutus fuerit. Abiit Jonas in Niniven & predicavit in ea ex ore Domini, (g) *adhuc quadraginta dies, & Ninive subvertetur*: & tamen non est subversa, quia verba Dei comminatoria erant, & sub conditione prolata, nisi agerent penitentiam. Non ergo noster intelligendi modus in divinis loquutionibus & predictionibus attendi debet, quia multum discrepat à communi hominum sensu sermo divinus, nec ideo falsitatis argui debent quaedam sanctorum revelationes, quas legimus, de reformatione Ecclesiae, de mutatione regnorum, si statim non adimplentur, quia fortè latet sub verbis Domini occultus sensus hominibus ignotus: Et mille anni ante oculos Dei tanquam dies hesternæ, quæ præterit.

4. Cum verba à Deo sunt, clariùs intelliguntur, quam si auribus exciperentur; et si quis ea audire recuset, & obluetur, non tamen potest impedire, quin ipsa mente percipiat, & animam impellant, quo Deus vult. S. Theresia (h) integro ferè biennio his internis loquutionibus, omni quâ potuit contentione, restitit; sed irritò semper conatu.

5. Cum Deus mandat aliquid fieri, dat etiam robur & vires adversùs impedimenta & contradictiones. Cavendum nihilominus est, ne statim hujusmodi mandata executioni mandentur, sed prudentis directoris adhibendum consilium, qui statuere possit quid agendum sit. Facilè diaboli se laqueis implicat, qui suo se arbitrio regens, quicquid mente percipit, temerè aggreditur.

6. Proprii intellectus, seu phantasiae loquutiones his signis discernuntur à divinis, quia cum potentia nostræ loquuntur, ipsæ ea, quæ dicunt, ordinant, & disponunt, situmque est in nostra potestate ab iis, cum libuerit, divertere. Cum verò Deus loquitur, potentia nostræ silent & audiunt, nec cogitationem ab auditis avertere, aut illa rejicere possunt. Deinde quæ à Deo dicuntur, procul ab humana intelligentia remotà sunt, brevissimoque temporis spatio adeò multa audiuntur, ut nullo modo potuerint ab humano ingenio tam citò excogitari.

7. Indicia sunt divinæ loquutionis, si verba audita memorià non excidant, si nulla de iis præcessit cogitatio; si audiens non solum senten-

(g) *Jona 3.* (h) *Vitæ. 25.*

tia, sed singulorum etiam verborum postea meminerit; si consona Sacrae Scripturae, & Ecclesiae doctrinae sint; Si animam illuminent, corroborent, & ad perfectionem impellant. Exemplum internæ hujus loquelæ ex auctore vitæ Hieronymi Gratiani Carmelitæ (i) spectatissimæ virtutis hic referre operæ pretium puto. Is cum aliquando matutinum officium recitaret, radium fulgentissimæ lucis vidit figuræ pyramidalis, cujus apex ab oculo incipiens & paulatim extensus usque ad cælum protendebatur; in eo lumine vidit perspicuè S. Matrem Theresiam miro splendore coruscantem, quæ dixit illi: *Nos & vos unum sumus in puritate, & amore: nos fruendo, vos sustinendo: & quod nos agimus cum essentia divina, id vos agite cum sanctissimo Sacramento. Hoc dico omnibus filiabus meis.* Hæc autem visio & ista loquutio in momento peracta sunt, ita ut alternatim cum aliis psallens ne unum quidem psalmi versiculum omiserit. Eam verò lucem puriorem & clariorem luce solis fuisse asseruit, quam & clausis & apertis oculis æqualiter & sine offensione videbat. Verborum, quæ audivit, nunquam potuit oblivisci eo idiomate quo prolata fuerunt. Transactâ visione nec minimâ quidem elatione tentatus fuit, imò statim cogitare cœpit, essetnè à Deo vel à dæmone. Sed protinus interno auditu vocem arguentis se audivit, quòd tempus inutiliter tereret in ea consideratione: verba potius quæ audierat meditaretur. Præclarè disserunt de his loquutionibus S. Theresia vitæ suæ c. 25. cum duobus sequentibus; & in Castro animæ mansione 6. cap. 3. & Joannes à Cruce lib. 2. ascens. Montis Carmeli cap. 28. & sequentibus.

(i) *Parte 2. cap. 17.*

CAPUT. IX.

Quæ signa divinam inspirationem antecedant, continentur, & subsequantur. Quomodo optanda & recipienda sit.

1. **S**atis jam de indicis, quibus divinus spiritus cognosci potest. Sed quòd luculentior fiat iste tractatus, liber hic cum Bernardo (a) subtilius indagare, quâ solertiâ, & quàm vigili oculo fidelis

(a) *Ser. 57. In Cant.*